

facere, quām ipse possit cognoscere: sed ipse potest cognoscere omnia naturalia: ergo. Resp. om. i. enchymerate neg. mi. subl. Non est evidens; an non omnino producibile à DEO sit debitum alioui creature, seu substantia ut quod. Ad confirm. neg. mi. quia Angelus nullatenus potest naturaliter cognoscere omnia possibilia naturalia, praeterea in alio univerlo.

83. Ob. 3. Angelus evidenter cognoscit, possibilis esse visionem beatificam: ergo aliquid supernaturale, prob. antec. Angelus evidenter cognoscit, quod omnis potentia possit circa suum objectum versari perfectè, seu intuitivè: atq[ue] DEUS est objectum potentie rationalis, & ipsius intuitivè videtur est ipsa visione beatifica: ergo. Resp. neg. antec. ad prob. dico. mi. Angelus cognoscit, quod omnis potentia possit circa suum objectum versari aliquo modo perfectè. conc. ma. omni modo perfectè, neg. ma. & conc. min. neg. conf. Cur non dicunt adversari, potentiam debere posse comprehendere suum objectum, adeoque etiam DEUM? Unde tantum potest intellectus creaturæ naturaliter versari circa DEUM aliqua cognitione, quæ est perfecta inter abstractivas: & hoc tantum cognoscit evidenter Angelus. Nec est major appetitus innatus creaturæ, quidquid fit de elicito, videri potest tr. de DEOn. 18.

84. Dices. Sic etiam nos de nocte non possemus evidenter cognoscere, quod non adfit sibi, sed deberemus dubitare, an non à DEO occultaretur: hoc est ridiculum: ergo. Resp. neg. ma. disparatis est; quia de nocte nulla est ratio dubitandi de absentia solis; cum naturaliter debet absesse, & nulla ratio fuaderet, illum adesse, vel quod DEUS aliquid faciat præter communem cursum rerum. At quando Angelus experitur quidem, adesse in se actum fidei: nec tamen eum certe intuitivè, vel quod ultimam differentiam, adesse ratio dubitandi, an non occulatur.

85. Potest enim Angelum latere ultima differentia; vel quia actus altioris est ordinis, vel quia à DEO occultatur: cùmque occultationem, utpote negationem, non possit in se ipsa cognoscere: neque etiam actum ordinis altioris, non potest evidenter scire, ob quam causam se latet actus. Infuper, cùm DEUS, quæcumque ex his causis adhibeat, jam aliquid faciat præter communem cursum cauſarum naturalium in hoc universo, non amplius militat ratio, qualis militat pro absentia solis in causa objectionis, sed neque Angelo physice evidens est, DEUM nullam habere causam abscondendi aetum naturalem; cùm non sciat omnia, quæ DEUS fecit. Quare ad summum, cùm nullam certam agnoscat rationem abscondendi aetum, potest probabiliter inferre, aetum illum esse potius supernaturalem abconditum.

85. Ob. 4. Omne ens, quod exsistit, est naturale: ergo potest ab Angelo cognosci. Confirm. Angelus potest naturaliter cognoscere substantias naturales: ergo etiam accidentia supernaturalia, prob. conf. Substantia, saltem aliqua, sunt perfectiores quibusdam accidentibus supernaturalibus: ergo Angelus, potens cognoscere perfectiora, poterit etiam cognoscere imperfectora. Resp. neg. antec. cuius merito hic supponitur falsitas, quæ probanda esset in tr. de Gratia, si opus foret. Et quis dicat, unionem hypostaticam, gratiam sanctificantem, visionem beatificam &c. esse entia naturalia? Ad confirm. neg. conf. ad prob. om. antec. neg. conf. Ratio negandi est, quod accidentia ita, licet imperfectiora, tamen preuent per ordinem superiorum. Si etiam secreta cordium sunt imperfectiora substantias, cùm sint accidentia, & quidem sepe naturalia; nec tamen possunt ab Angelo naturaliter cognosci: ergo ex eo, quod quis possit cognoscere aliquid perfectius, non

occul-

occultar, vel omnino non detur, ex modo dictis. Inde forte citius judicabit, occultari, proper difficultates mysterii incarnationis de quibus in proprio tractatu. Similiter dicendum de mysterio SS. Eucharistie, scilicet, Angelum naturaliter non scire evidenter, an adhuc adsit substantia panis sub accidentibus, & occultetur; an vero sit destruta: an accidentia illa habeant proprium modum subsistendi, sed occultatum; an non habeant; quia rerum utrumque est præter ordinatum cursum cauſarum in hoc universo. vide Suarez de Angelis l. 2. c. 29.

90. Ob. 7. contra 5. & 6. conclus. Patres, & Scriptura, dicentes, solum DEUM cognoscere libere futura, & secreta cordium, possunt exponi, quod DEUS solum cognoscat cognitione judicaria, & omnino inimpedibili; atque prorsus ad omnia, etiam ad actus supernaturales, ex tendente: ergo potest defendi, quod etiam Angelus naturaliter possit ita cognoscere, sed non ut judices, nec inimpedibili, nec aetio univerſaliter. ita Matrius, & Scotista. Resp. neg. antec. quia Scriptura, & Patres simpliciter omnem notitiam naturalem secretorum tribuum sibi DEO, tanquam signum Divinitatis, & nunquam Angelis, quamvis saepe nullam faciant mentionem cognitionis judicaria.

91. Et quamvis unus, aut alter Patrum addat, DEUM etiam Judicem esse, tam non omnes hoc faciunt, & S. Hieron. loc. cit. n. 73. ubi ex textibus Matth. 9. Luc. 5. & II. attribuentibus Christo scientiam cogitationum, seu secretorum cordis, probat eum Divinitatem, nullam mentionem facit cognitionis judicaria: ali autem, licet cammentatione faciant, non propterea tantum volent ex utroque copulativa Divinitatem probare, sed timorem DEI in hominibus augere. Ceteri ex verbis Cyrilli, & Chrysostomi, citati à Maistro disp. 2. de Angel. q. 8. a. 1. num. 233. dicentes, Christum solitum esse Iudicatorum corda aspicere, cogitationes eorum examinare &c. nullo modo probatur, hoī Patres voluisse dicere, Christum non probari sive DEUM ex eo, quod cognitiones Iudicatorum quacunque cognitione penetraverit: sed tantum ex eo, quod eas cognitiones judicaria cognoverit; hoc enim longe est à mente illicitorum.

Quamvis autem unus, aut alter, ex Patribus hancipiam secretorum notitiam in DEO probet ex eo, quod DEUS sit Judge, non sequitur, quod illa notitia sola non probet Divinitatem: Ceteri etiam Theologi communiter probant omnipotentiam, vel etiam aeternitatem DEI, ex predicatione entis à se: & tamen utique sola omnipotencia, aut aeternitas, est signum sufficiens Divinitatis. Addit, quod, si Christus non probasset sufficienter Divinitatem suam ex notitia secretorum cordis, eam neque sufficienter probasset ex cognitione judicaria; quia hanc ipsam proportionem judicandi debuit probare ex ipsa secretorum cognitione; consequenter & Divinitatem, ut patet considerant.

95. Ad confir. conc. antec. neg. conf. Ipsi libertas, quamvis extrinseca, ponit tamen actum in talibus circumstantiis, in quibus eum Angelus non possit cognoscere, & facit, ut non habeat species de illo; cùm enim notitia hujus actus ei non debetur, non est, cur habeat species, ut recte Richardus, Suarez, Amicus, Hau-nodus, & alii. Nec tamen propterea sunt Angelis, sicut infantes, nam illi nec prætentia, eaque apertissima, possunt dijudicare.

96. Dices 1. Angeli cognoscunt motus phantasie, & potentiarum extermarum: sed ex his possunt inferre secretas cogitationes, & voluntiones: ergo. Resp. Si quis motu extermarum potentiarum sponte manifestet suam voluntio-

nem;

nem, non erit amplius secretum. Si autem sermo fit de quibusdam motibus phantasie, vel aliarum potentiarum, praverentibus rationem, ex his naturaliter Angelus non potest certò cognoscere, an voluntas eos actus elegerit. Si vero esset aliquis actusphantasie e. g. necessario resulstans ex aliquo secreto cordis, tunc etiam hunc Angelus non cognosceret *ex n. 78.*

97. Dices 2. Si Angelii non habent infusas species actuum liberorum, non possunt eas acquirere. Resp. neg. illat. probabilitas enim infundatur à DEO, quando debent posse cognosci illa secreta. Sicut enim species rerum, quarum cognitio Angelis debetur à principio creationis, etiam à principio creationis p̄m infunduntur: ita species earum rerum, quarum cognitio non debetur, nisi in certis circumstantiis, infunduntur in illis circumstantiis. Cur enim jam p̄m infundantur, & ab initio creationis sine necessitate, aut utilitate? Nec objicuntur paritas cum semine, quod vitam habet, antequam exercitat actus vitales; quia, nisi prius receperit, causa secunda sapientie non amplius adesse, que daret: & ad primam causam in ea questione configurare videatur Philosophus indecorum: at vero in quaestione de infusione specierum non est indecorum Theologis configurare ad DEUM, ut mox probabimus: & insuper DEUS semper adesse respectu Angelorum. Neque sine his speciebus Angelii sunt sicut infantes; quia tamen habent potentiam cognoscendi perfectam eo in gradu, in quo tunc ipsi debent: suntque perfecti convenienter usque naturae. Unde circumstantiae sunt conditiones requisiæ ad conformatiæ earum specierum infusionem: & quidem respectu secretorum cordis circumstantia talis, vel conditio, est conuersus eliciens: respectu strictè contingentem est existentia, & sufficiens applicatio ad ea.

98. Sicut autem non est absurdum recurserre ad DEUM in prima infusione specierum, ita neque in secunda; sapientie enim debent species infundi à DEO *ex n. 60.* ergo convenientius videtur dici, quod semper ab eodem infundantur, maxime, cum incertum sit, an aliquod objectum possit producere species in Angelo, in dictum *edem n. 60.* Quod tam omnino velis, objecta spiritualia, sufficienter praefixa, posse producere species, transmittat taliter quod illa objecta, de quibus Angelus non jam antecedenter à DEO haber species infusa, qualia objecta effent de novo existentia, non antecedenter cognita, vel secretaria cordium &c. illis autem gratis concedetur haec virtus. Sicut etiam non possunt species in Angelo producere objecta materialia *ex edem n. 60.* neque etiam spiritualia illa, de quibus superius, si sint absenta; quia agerent in distans: quia actio non est impossibilis naturaliter, tantum ob resistentiam mediæ (nam e. g. ær non reficit luci, & tamen candela accensa non potest propagare lucem ad decim millaria) sed etiam est impossibilis ratione limitationis potenciae create, quia non potest agere, nisi intra certam spharam, extra quam non potest applicari per effectus intermedios.

99. Dices 3. Si Angelii non haberent species de actibus liberis, vel secretis cordium, non

possent eos cognoscere, ut possiles: sed cognoscunt ut possiles: ergo &c. Resp. Vel admittuntur in Angelis species representantes rem tantum ut possibilem, seu determinantes ad cognitionem rei tantum ut possibilis, diversam quodam modum tendenti à cognitione rei ut existentis, vel non. Si non admittuntur, tunc Angelii non cognoscunt secreta cordium ut possibilia in se ipsis, sed in causis actu existentibus: vel in aliis secretis, seu actibus internis jam existentibus, & jam prius ex consensu eliciens cognitio: nec cognoscunt ea in individuo, & singulariter, sed confusè; & in specie, sicut ferens in homine potente amare cognoscimus actum amoris. Et sic videtur respondere Suarez, qui species has negat *de Angelis l. 2. c. 13. n. 10.* & pro sua opinione negativa citat S. Thomas.

100. Si autem admittuntur tales species, taliter universalis, representantes in seipsum possibilia, vel aliquo in individuo, vel confusa genera, & species rerum possibilium, ut admittere videtur Scotus, & alii; tunc Angelii poterunt cognoscere secreta cordium ut possibilia, quin eadem cognoscant existentia. Elege iam, quod placet. Si neges species illas, poterunt tamen cognoscere illa secreta cordis, vel illi actus ut possibiles in causis, vel etiam in aliis actibus existentibus, ut supra dictum. Si autem concedas illas species; debes dicere, quod Angelo quidem debentur species actuum liberorum, aut secretorum cordis, ut possibilium, non vero ut existentium. In forma neg. ma.

101. Ob. 9. Non obsecet commercio Angelico, aut humano, si soli Angelii nō possint secreta cordis: ergo ratio *n. 77.* est nulla. Confirm. 1. Melius est, si daretur senebra, à Momo desiderata, per quam homini cor impinguere: ergo etiam melius est, si Angelii id impinguent. Confirm. 2. Angelii boni debent nos gubernare, & illuminare: ergo debent scire cogitationes cordium. Confirm. 3. Daemon multis revelavit, quæ in cordis secreto cogitabant: ergo naturaliter fecit. Resp. neg. ante, nam & diabolos nō possint secreta, quod hominibus, ut & daemonibus, sibi invicem inimicis, noceret, nisi DEUS per miraculum impediret, quod non dicitur convenienter *ex edem n. 77.*

102. Ad 1. confirm. neg. ant. Abstrahentur quidem aliqui à sceleribus, sed alii magis sceleriter peccarent ex desperatione, sicut multi peccant, etiam si nōrūt, id scire DEUM: deinceps Beatos invicem videre secreta cordium independenter ab eorum consensu; nam alias non habent eorum locutio alium finem, quam locutio eorum cum DEO, quod vix dicendum. Ad 2. confirm. resp. Illa à demone revelata vel non fuerit amplius secreta; quia signo aliquo externo manifestata: vel præcisè ex conjecturis divinando, veritatem demon attigit, quia in re est valde perspicax: vel tantum aliquam præviā apprehensionem ex speciebus phantasticis præviis necessario ortam, & nullum exercitum liber-

libertatis determinatum post se trahentem dāmon inferre, & palam facere potuit, vel aliquando tantum amphibologicè loquendo homines decepit.

ARTICULUS IV.

103. Dico. Angelii possunt loqui, ita omnes. Loqui autem est manifestare aliis suos conceptus, vel latenter suos conceptus aliunde jam manifestos ordinare ad alios, in quo locutionem ponit D. Thomas *l. p. q. 107. a. 3. in corp.* quem istud si aliquo modo manifestare suos conceptus secunda manifestatione, nam etiam quando loquimur DEO, licet ipse jam antecedenter scias nostrum conceptus, tamen eodem etiam in nostra locutione cognoscit. Prob. conclusio. Zachar. 2. v. 3. dicitur: *Ecco Angelus, qui loquebatur.* Apoc. 7. v. 2. *Exclamavit Angelus vox magna quasi angelis.* Ifa. 6. v. 3. de Seraphinis dicitur: *Clamabant alter ad alterum, & dicebant:* per clamorem autem intelligunt locutio, vel de re valde magna, vel cum magno affectu, quo conceptus suos manifestabant. Plurima alia locutionis Angelica exempla plasmum exhibent sacra Scriptura. Ratio etiam est. Sicut ordo, & politicum regimen, exigit, plurima esse secreta, ita etiam exigit, posse hanc manifestari: quod id petunt amicitia, & societas, adeoque exigunt locutionemque, cum deuteur etiam inter Angelos, illi quoque debent posse loqui, & sepe etiam actulogio inter se, & cum aliis.

104. Possunt autem Angelii loqui DEO, sicut nos ipsi loquimur, ordinando suos conceptus ad ipsum, & eo modo ipsi eos exhibendo, ut si non aliunde eos ferint, in eorum locutione cognoscere: item possum loqui hominibus, vel formando voces in aere, vel exhibendo alia signa materialia, aut producendo, & commovendo in hominibus phantasma, dependente à quibus oririunt cogitationes certæ in homine: & sic custodes Angelii proprie loquuntur suis clientibus: item possunt loqui aliis Angelis, de quo mox.

105. Dico 2. Angelii possunt inter se loqui, exhibitis signis materialibus; nam etiam ista cognoscunt Angelii: consequenter, sicut per hæc hominibus, ita etiam aliis Angelis possunt conceptus suos manifestare. Pariter possunt loqui signis spiritualibus, prius ad certam significationem ad placitum determinatis: sed qualia ista esse debent, difficulter potest alignari. Haenoldus alignat certam figuram, quam in se exprimat Angelus: e. g. occupando spatiū rotundum, vel quadratum: sed cum Angelus non sit quantus, neque est propriè capax figuræ: figura autem spati extrinsecis materialis etiam ipsa est materialis. Quidquid de hoc sit, non videntur impossibilia aliqua talia signa spiritualia. Et sane Angelii non sufficiunt futuri temporis, quamvis nulla sufficiunt signa materialia: ergo tunc sufficiunt spiritualia. Præter hæc signa tamen debet admitti adhuc alijs modus loquen-

di Angelorum; nam in primis, ut signa instituta, renunt ab Angelis, ad certas significations exprimendas, debuerint prius invicem loqui, nisi dicantur, ea signa edociti à DEO, ut primi nostri parentes primam linguam. Dein nec materialia, nec spiritualia signa sufficiunt, ut unus Angelus alteri soli loquatur; cum omnes illa cognoscant: ergo debent adhuc alio modo posse loqui.

106. Dico itaque 3. Angelii etiam possunt loqui per hoc, quod unus confusat, vel velit, auctum suum internum esse alteri manifestum. Ita S. Thomas *l. p. q. 107. a. 1. in corp.* quenam plures sequuntur. Quando igitur Angelus scriberet cogitationem, vel volitionem elicit, ea maneat tamid secreta, donec consentiat, vel velit, eam manifestari: posita ea voluntate, tollitur jus seceri, & DEUS producit in altero Angelo speciem illius conceptus, aut voluntis, quam cognoscens in Angelus, cuialter loquitur, elicit cognitionem de voluntione, vel concepitu Angelii loquentis. Prob. conclusio. Hec opinio explicat faciliter difficultates, quæ alia sententia, nam facile si potest capi, quomodo Angelii etiam absentes possint sibi invicem loqui; quia DEUS in quilibet distantiam potest producere speciem: nec est absurdus hic ad DEUM recursus *ex n. 98.* Caput etiam in hac sententia, quomodo unus Angelus possit loqui unius, & non alteri, vel tantum aliquibus; quia potest pro libitu suo velle, vel confundire, ut pluribus, vel paucioribus manifestetur suus conceptus.

107. Quæres hinc, quid sit *illuminatione Angelica?* Resp. esse speciem locutionis, de qua meminit D. Dionysius *de cel. Hierarchia c. 3. & clariss. c. 7.* & quia Angelii superioribus communiquerunt, vel manifestant inferioribus certas quasdam sublimes notitias, à DEO, vel aliis Angelis, adhuc superioribus, acceptas. Non autem quævis locutio Angelii de quavis re dicitur illuminatione, ut rectè observat Angelicus *l. p. q. 107. a. 2. in corp.* unde *l. p. q. 106. a. 3. in corp.* idem S. Doctor negat, quod Angelii inferiores unquam illuminent superiores; quia DEUS in hac providentia non prius revelat illas notitias inferioribus, sed superioribus, & hunc ordinem non mutat: quamvis utique de absoluta potentia posset. vide Atriagam *trañ. de Angel. disp. 22. sec. 5. n. 24.* ubi ait, esti inferior Angelus aliquid revelaret superiori, quod hic prius non scivisset, tamen communiter non conferi illam revelationem est illuminationem; quia illuminatione videtur ordinati ad dirigendum alterum in ordine ad ministerium suum bene exercendum; inferior autem non confert superiori talen notitiam directricem, sed iste hanc accipit à DEO, vel ab Angelo adhuc superiore. Dicunt autem Granadus, & Platilius, Angelos superioribus elicere conceptum naturalem de veritatisbus supernaturalibus, & hunc inferioribus manifestare, feliciter ferre sicut nos possumus de supernaturalibus elicere naturales etiam cognitions, & magis voces, atque ita etiam conceptum naturale invenimus alijs, e. g. gentilis, qui prima vice audiens mysterium aliquod supernaturale, potest illud credere tantum fide humana; nam etiam hæretici tantum credunt fide humana.

108. Ob. 1. Juxta nos locutio Angelii effet actus voluntatis: hoc est falsum: ergo. Resp. dicit. mai. Locutio Angelii tantum effet actus voluntatis neg. mai. etiam est. conc. mai. & dist. sic mi. neg. conseq. Locutio hominis quoque, seu allocutio, non est tantum prolatio vocum, sed directio earum ad alterum; nec enim aliquor omnem, qui audit verba à me prolate, sed illum solum, ad quem voces dirigo. Præter hanc voluntatem autem locutio Angelii involvit productionem speciei in altero Angelo, quam loquens fatem moraliter producit, quod sufficit; nec enim, ut ait Haunoldus, omnia scrupulosè requirenda sunt, que in locutione hominis reperiuntur; unde non, sicut homo physice voces, ita Angelus debet physicè speciem producere; sufficit enim, si ostendatur modus, quo suos conceperit manifestet. Quòd autem Angelus loquens debeat reflexè aliquo modo velle suam voluntatem, nihil est absurdum; quia hoc etiam debet admitti in humana allocutione: quin imò potest volitus in seipsum, tanquam in objectum inadsequatum, esse reflexa, ut patet in voluntate legislativa.

109. Ob. 2. Per modum loquendi, in tercia conclusione, afferunt non posset Angelus mentiri alteri: hoc est falsum: ergo. prob. ma. vel enim Angelus A. producere sciens in se aetum falsum, quem deinceps vellet alteri manifestum: & hoc non potest; quia afferentur falso ut falso: vel vellet tantum, ut Angelus B. habere speciem actus, quem Angelus A. non habet, & ut Angelus B. ob. autoritatem suam, id est Angelis A., afferentur aliqui falsi e. g. quod cras sit futurus dies iudicii: & non loqueretur contra mentem: neque etiam vi hujus voluntatis produceretur in Angelo B. species actus falsi, sed tantum desiderii verè existentis. prob. etiam mi. superior 1. Soli DEO proprium est non posse mentiri, 2. Lucifer alias Angelos mendacio decipit, & vocatur Pater mendaciorum.

110. Resp. 1. om. ma. neg. mi. cum Platelia, ac Granado. Modo Angelus posset mentiri hominibus, & Angelis, per alios modos loquendi e. g. per signa materialia, vel spiritualia, satis differt à DÉO, ut patet. Dein, ut ait Arriaga, non debet Angelis Lucifer mentiri: sufficiat proponere motiva, quibus ipse movebatur ad superbia. Responderi potest 2. neg. ma. Angelus posset etiam, saltem minus strictè, mentiri per illum modum; species enim illa posset inducere Angelum B. minus cautum, ut afferentur ipsi obiecto falso: quo casu Angelus A. effet causa per se conceperit falsi: & sic aliquo modo mentiretur.

Nec dicas 1. Angelum B. non crediturum, eo quod loquens tantum indirectè manifestaret obiectum; cùm posset directè. Resp. enim, esti non crederet, tamen alter mentiretur, quod frequentissime etiam accidit inter homines. Secundo, posset tamen contingere, ut alter crederet; cùm nec inter homines semper requirantur manifestationes conceptuum firmissimæ; alias enim semper exigentur juramenta. Nec dicas 2. DEUM dedecere producere talem speciem in altero Angelo. Resp. enim neg. quia species hac non effet positivè erronea, sed tantum occasio-

accepta errandi, & quidem ex alterius determinatione posita: & hinc non dedecet DEUM, ut auctorem naturæ, naturalium causarum exigentia se accommodare.

DISPUTATIO II.

De Gratia, & Lapsu Angelorum.

111. Supponit hæc disputatio, Angelos prædictos non tantum intellexerunt (de quo præcedenti quæstionis actu) sed libera quoque voluntate, de qua etiam nemo dubitat potest; nam, præterquam quod in intelligibili videatur, creaturam rationis capacem, adeoque cognoscentem motiva contraria, bonum, & malum, tamen non habere potentiam bonum suum prosequendi, & amandi, vel malum fugiendi, & odio habendi: innumeris insuper Scripturæ locis Angelii dictuntur amissi, odisci, peccati &c. quæ voluntatem, & quidem liberam, manifestè inferunt. Recedit tamen S. Thomas negat Angelis appetitum sensitivum, seu irascibilem, & concupiscentiale: cum enim careant corpore, etiam carent sensu. Supposita autem in Angelis voluntate, queritur, quomodo se liberè gesferint circa gratiam, eam amendo, vel conservando, aut amittendo.

QUESTIO I.

De Supernaturali Gratia Angelorum.

ARTICULUS I.

An Angelii in primo instanti se disponuerint ad primam gratiam.

112. Dico 1. Angelii omnes in primo instanti sua creationis habuerunt gratiam sanctificantem. Ita S. Thomas p. q. 62. a. 3. in corp. Suarez, Valquez, & communior, contra quodam antiquiores. Prob. Christus Joan. 8. v. 44. de diabolo dicit: In veritate non stetit: per veritatem autem intelligitur à PP. gratia: & non stetisse iisdem significat, ab eius prolapso fuisse, seu eam perdidiisse. sic enim ait S. Cyrilus l. 6. c. 6. in Joannem: In veritate non stetit; quia prolapsus est à veritate, nec, voluit manere in sua originis sanctitate: ergo etiam diabolus, adeoque multò magis Angeli boni, habuerunt gratiam: & quidem in primo instanti; nam in secundo male peccarunt: consequenter, nisi in primo gratiam habuissent, eam amplius habere non possebant.

113. Rursus Ezechielis 28. v. 17. & seq. ubi propheta lapsum Regis Tyri defribit, intelligitur juxta S. Augustinum l. 11. de civit. c. 15. S. Hieronymum, Ambrosium, & alios PP. ac communem interpretationem, sub illo Rege Tyri Lucifer,

An Angelii in primo instanti se disponuerint ad primam gratiam.

19

effet, qui etiam Cherub vocatur, atque dicitur ornatus variis gemmis, perfelix decoro in delicia paradisi DEI: & additur: In medio lapidum ignitorum ambulabit: perfelix in vitis suis à die conditionis tue, donec inventa est iniquitas in te: quem ornatum, perfectionem &c. de gratia plurimi interpretantur.

Accedunt SS. PP. Cyrillus cit. n. præced. S.

August. lib. 12. de civit. c. 9. ubi ait: Simul in eis Angelis & condens naturam, & largiens gratiam: quanquam deinceps dubitaverunt, ut mali non accepterent minorem gratiam. S. Basilius bomil. in psal. 32. de omnibus Angelis ait: Angelii namque initio ut essent, verbum opifex omnium condidit, sanctificationem vero simul impedit ipsi Spiritus Sanctus. Similia habent alii, quos exhibet Suarez. Confirm. Adamus statim in sua creatione accepit gratiam sanctificantem; cuius creatura est in justitia originali, quae includit gratiam sanctificantem, licet hanc brevi effet perditur: ergo etiam probabilitas Angelii eam accepterunt; nec enim videtur erga nobiliores creaturas DEUS sufficere in prima conditione parior: quidquid sit de statu post lapsum.

114. Dico 2. Angelii per actus proprios se disponuerunt ad primam gratiam sanctificantem recipiendam, ita Cajetanus, Valquez, Granados, Haunoldus, Platelius, Sangallenius, Gonetus disp. 12. de Angelis a. 2. n. 30. &c. hoc teste, communiter Thomistæ: alii etiam communius. Prob. In hac providentia hominibus adulis non confertur gratia sanctificans absque eorum dispositione: ergo nec videtur Angelis data sine eorum dispositione, sed ejus collatio universaliter sufficere annexa propriæ dispositioni subjecti, si quidem hoc illus sit capax, ut sunt Angelii. Prob. 2. Angelis concedendum est, quod gratiam receperint modo meliori, quo potest recipi: atque est modus melior, & perfectior, si recipiatur dependenter à propria dispositione, quam sine ista: ergo, ma. redditur verosimilis ex eo, quod iste modus etiam concedatur hominibus adulis, maximè, cùm de his, ac de Angelis, quod statim supernaturellem, sermone eodem modo loquamus.

115. Prob. mi. Perfectius est, ceteris paribus, cooperari ad suam perfectionem, quam tantum passim se habere ad illam: sicut perfectius est habere gloriam, ut coronam ex meritis, quam tantum, ut hereditatem fine illa: ergo. Dixi: ceteris paribus; quia Christo (ut docetur in tract. de Incarn.) data est gratia sanctificans ante omnem operationem, adeoque ante omne meritum; quia gratia accidentalis jam erat debita gratie substantiali, seu unioni hypothistica; hæc autem dabatur antecedenter ad omnem operationem in Christo: & hic modus recipiendi gratiam sanctificantem antecedenter ad merita est unique perfectior; quia affert secum unionem Verbi.

116. Dices. Angelii non potuerunt in primo statim instanti elicere actus meritorios gratias: ergo non potuerunt gratiam mereri. Resp. neg. ant. Habuerunt Angelii in primo illo instanti totum actum primum proximum ad merendum, scilicet intellectum perficacissimum, nec diuturna deliberatione opus habentem, item gratias actuales, & illustrationes supernas: ergo

C 2 cium

potuerunt statim revelationi factæ per fidem affentiri, & simul elicere actum charitatis, quem probabilitas elicerunt, ut vult Haunoldus, eo quod sine illo non videatur in hac providentia conferri gratia extra Sacramenta. Hic actus fuit dispositio, vel meritum de congruo, ad gratiam sanctificantem, & probabilitas meritum de digno ad gloriam.

117. Hinc in primo instanti omnes Angelii meriti sunt gloriam: at mali in secundo instanti eam denudò perdiderunt; quamvis enim DEUS statim in eodem primo instanti meritis rediperit gratiam (meritum enim præsupponitur ad præmium, non necessariò prioritate temporis, sed tantum prioritate nature) non tamen statim voluntate datur gloriam, sed volunt, ut in bono perseverarent, sicut idem petit ab hominibus. Observa tamen, nos non dicere, quod Angelii primam gratiam meriti sunt de condigno, sed tantum, quod ad eam se disponuerint de congruo; cùm enim meritum de condigno involvat ipsam gratiam sanctificantem, & consequenter, sicut meritum de condigno; ita etiam ipsa gratia, tanquam ejus constitutivum, debeat præsupponi ad præmium de condigno reddendum, non potest ante gratiam dare meritum de condigno.

118. Nota hæc, merito correspondere duplex præmium, scilicet gratiam, & gloriam: & gratiam quidem præcedere ante gloriam: ex quo Gormaz de merito disp. 4. sec. 2. n. 217. & seq. Suarez, Valquez, & plures, quos vide apud Platelium p. 2. n. 665. cum S. Thoma 1. 2. q. 112. a. 2. ad 1. inferunt, quod quis eodem actu charitatis, vel contritionis, possit mereri gratiam sanctificantem de congruo, & gloriam de condigno; nam, cùm gratia jam data fuerit ante gloriam, potest dignificare eundem actum charitatis, ut sit meritum dignum glorie; neque enim requiritur, ut gratia præcedat priori opus meritorium, sed tantum, ut comittatur. Videatur etiam favere Tridentinum fest. can. 32. ubi universaliter dicit, hominis iustificati (qualis statim est, qui actum charitatis elicit) opera mereri augmentum gratiae, vitam æternam, & etiam gloriam augmentum, adeoque etiam primam gloriam, & quidem de condigno; alias non fuisset ratio, quare dixisset, opera illa non mereri gratiam, (intellige primam) sed tantum ejus augmentum, cùm etiam prima gratia sanctificans cadat sub merito de congruo.

119. Huic tamen opinioni contradicit Lugo de incarnatione disp. 6. sec. 3. n. 59. existimat, non posse gratiam, quæ est primum ad aliud præmium, dignificare eundem actum ad aliud præmium. Difficilias movet ex eo, quod sequitur, quod, si quis Rex promitteret militi, si obtinueret victoriam, dignitatem centurionis, & centurionis officium ducis superioris, miles statim fieret dux; qui per victoriam fieret centurio, & dignitas centurionis dignificaret eandem victoriam ad alterum præmium. Sed responderi tamen potest, differenti esse inter nostrum, & hunc casum posteriorem; nam in hoc casu posteriori sunt duo profusi distincta præmia, nec utrumque unius actui promissum est, sicut tamen promissa est gratia, & gloria actui meritorio: & miles nec de congruo meretur officium

cium ducis. Hinc faciliter intelligitur, quomo-
do actus dignificetur ad secundum premium, ei
jam promissum. Nec ex hoc sequeretur pro-
cessus in infinitum, aut alia absurdula, qua ex ca-
fu militis deducuntur: sed haec ad tractatum de
Merito.

120. Quares, quandiu duraverit status
viae in Angelis. Resp. Tria solent distinguere instan-
tia. Primum, quo Angeli creati sunt, & se dis-
posuerunt ad gratiam, eamque receptorum, ac
gloriam etiam meruerunt. Secundum, quo boni
continuarunt suum meritum: mali vero peccâ-
runt: & per haec duo duravit status viae. Terti-
um, in quo boni beatitudinem consecuti sunt,
mali autem damnati. Haec tamen instantia non
debet cogitari, quasi essent tria individuabilia no-
stri temporis; non enim est ultum fundamen-
tum, nec in Scripturis, nec in Patribus, nec in ra-
tione, quod tantum per individuibile momentum
mali fuerint in statu gratiae: immo verba *ambu-
lanti, à die, donec, adducta n. 113.* videntur
significare moram plus quam instantaneam.

121. S. Thomas i. p. q. 62. a. 5. ad 2. tem-
pus corporale, hoc est, quod mensuratur mor-
tu solis, distinguit a tempore Angelico, quod
mensuratur actibus Angeli, ita, ut dicatur tam-
diu durare instantia Angelicum, quandiu Ange-
lus non cessat ab elicendo, vel conservando eodem
actu. Quidam volunt tamdiu durare in-
stantia Angeli, quandiu hic non elicit actum cum
priori incompossibili: sed hi auctores videtur
habere difficultatem in explicando secundo
instanti bonorum Angelorum, item in danda
ratione, quare non sit tantum unum instantia
beatitudinis eorum in celo, ut patet confide-
ranti: quare prior explicatio videtur melior.
Porect autem idem actus Angeli conservari du-
ratione individuibili tam longa, ut aequaleat plu-
rimis instantibus nostri temporis.

122. Ubi ulterius notandum, et si Angeus,
unum actum continuando, interim simul plures
alios actus, sicut potest, elicit, tamen esse adhuc
unum instantia, utique enim Angeli boni in pri-
mo instanti elicerunt actus fidei, spei, & chari-
tatis. Nec debent hi actus aequaliter durare
cum actu continuato. Sic, dum Angelus amat
se ipsum, vel DEUM, potest se applicare ad
conferendum colum, & id appetendum: inde
ad terram vertere cogitationem, & circa hanc
actum voluntatis elicere. Si interim prior amor
DEI, vel sui ipsius, perseveret, maximè, si hic a-
ctus sit principialis, & reliqui cum illo sint con-
neci, vel per modum actuum imperatorum ab
eo proficientes, faciunt omnes simul tantum
unum instantia: unde verosimile est, demones
in secundo instanti plures actus peccaminosus
elicuisse: & certè præsum illud in celo factum,
videtur indicare plures actus.

Angeli etiam beatū, ut defendit Suarez, eli-
cerunt plures actus bonos: quos quamvis Valen-
tia, & Granatus velint reducere ad primum
instanti eorum (quod volunt etiam durasse per
instanti secundum malorum) ratiocinamus, Caje-
tanus, Suarez, & alii, putant, non durasse semper
actus eosdem; et quod Angeli boni accepterint
novas revelationes, nova præcepta, item bel-
lum illud ex se requirerent multos alios actus, ut
non videatur semper primus actus intellectus,

aut voluntatis durasse: sed de his videatur Su-
arez l. 5. c. 11. 14. & seq. & Granatus tr. 12. dif-
f. 4. sec. 1. Quanto autem spacio nostri temporis,
vel quot instantibus nostris, Angeli persevera-
rint in actu amoris DEI, quem etiam mali pri-
mo instanti elicuerunt: quandiu etiam dein
mali actum peccaminosum continuant, est, ut
dixi, incertum. Hugoni Victorino videatur du-
rare via Angelorum diem unum naturalem: sed
et hoc est incertum. Id solum constat ex com-
muni SS. PP. fusce tempus valde breve. San-
cte jam dæmon erat damnatus, quando Eva vix fu-
nit, & haec ab illo decepit.

123. Ob. 1. contra 1. conclus. Joan. 8.
v. 44. dicitur de diabolo: *Illi homicida erat ab ini-
tio:* ergo nunquam habuit gratiam. Confirm.
1. S. Gregor. l. 32. moral. c. 18. ac alii Patres dic-
unt, Angelos malos non habuisse charitatem:
ergo neque habueré gratiam. Confirm. 2. S. Au-
gusti, apud S. Thomam i. p. q. 62. a. 3. arg. 1. & ad 1.
doct. eos primò creatos fusce informes, five
productos, vel creatoris in tenebris: dein forma-
tos: verba S. Augustini l. 1. de Genes. ad literam
c. 17. sunt: *Divisio quidem lucis (per quam intel-
ligi Angelos) à tenebris, diffinitio est jam rei for-
mate ab informi:* ergo primum postea luce gratia
informata sunt. Confirm. 3. Non videatur
decusse DEUM, ut infunderet gratiam, mox de-
stremendam: ergo. Ref. neg. conseq. Illud ab ini-
tio non significat primum instantis creationis,
ut docet S. Augustinus de civit. DEI l. 11. c.
15. sed tempus brevi subsecutum, quod in mor-
ali modo loquendi censetur coalescere cum
initio: sic etiam dicit Pseudo: *Erlauerunt ab
utero. psal. 57. v. 4. scilicet ii, qui à prima ju-
ventute errarunt. Roborabit responso ex eo,
quod ibidem dicitur: In veritate non stetit: ergo
aliquando in ea fuit.*

124. Ad 1. & 2. confir. neg. conf. SS. PP.
explicandi sunt de charitate plena, & perseverante.
S. Aug. explicatur à S. Thoma i. p. q. 62. a. 3.
ad 1. vel de formatione per gloriam, que fuit
tempore posterior, vel de formatione per
gloriam, que tamen tantum fuit posterior natura. Ad
3. confirm. neg. antec. Etiam Adam citò perdi-
dit justitiam originalem, & muli alii gratiam, in
Sacramento pentezit acceptam, cito iterum
perdidit. Si DEUS nihil creare vellet, quod ex
culpa creatura brevi periret, quam multa non
essent in orbe? Habuit tamen DEUS fines pru-
dentissimos; haec enim ratione eluxit ejus summa
bonitas, que, ut solem, ita etiam gratiam, ori-
fac super bonos, & malos, falcem tales futuros.
Dein, cum elevarit Angelos ad statum supernatu-
ralem, consequenter eis dedit gratias actua-
les, quibus cum ipsi cooperari fint in primo in-
stanti, prudentissime eis, tanquam de congruo
meritis, gratiam sanctificantem repedit.

125. Ob. 2. contra 2. concl. Nullo modo
Angeli statim in primo instanti potuerunt eli-
gere actus dispositivos ad gratiam: ergo. Confir.
S. Thomas q. 16. de malo, que est de demonibus,
a. 4. ad 14. docet, Angelos in primo instanti tan-
tu[m] dilexisse DEUM, ut authorem nature, eumque
amorem naturalem fuisse: atque actus na-
turalis non est dispositio, neque de congruo, ad
gratiam: ergo. Ref. neg. antec. Actus liber exigit
actus primum proximum, tantum pro priori
natu-

naturæ, non autem pro priori temporis: causa
etiam potest operari in primo instanti, in quo
exsistit; sed enim statim producunt lucem, & signis
calorem. Ad confirm. Etsi Angelis in primo in-
stanti elicuerint actum naturalem amoris DEI,
similiter potuerunt elicere actum supernaturalem;
sicut juxta Sanctum Thomam i. p. q. 62. a. 7. in
corp. in Angelis, quando jam sunt in gloria, datur
ad hunc cognitio, & dilectione DEI naturalis. Af-
ferit etiam S.D.Q. 16. de malo a. 4. ad 20. creaturam
in primo instanti creationis posse mereri. Unde,
cum Angelis habuerint in primo instanti actum
primum proximum, ad elicendum actum etiam
supernaturalem meritiorum, non videatur ne-
gandum, quod eum elicuerint.

Dum autem S.D.Q. 16. de malo, a. 4. ad 14. & 15.
videatur negare, Angelos elicuisse in primo instanti
actum supernaturalem, fortè exponi potest,
quod non elicuerint ex motivis, ubi agnoscatis,
scilicet ex consideratione lux essentiae, ut produ-
cta est DEO, vel bonum supernaturale habentis
ebo, ut auctore graui. Suarez. tom. 2. in 1.
p. trist. de Angelis l. 5. c. 7. n. 9. ait. S. Docto-
rem ibi dicta revocat: & fanè i. p. q. 62. a. 5.
ad 4. sic ait: *Et ideo omnes Angelii in gratia crea-
ti in primo instanti meruerant.* Unde, quando art.
seq. ad 3. Angelicus motum Angelii bonum, in
primo instanti elicuum, vocat naturalem, Suarez
loc. cit. n. 8. ait, vocari naturalem, sumendo natu-
rale, non prout opponitur supernaturale, sed
potius, prout opponitur libero, non quidem
simpliciter tali, sed magis tali, quatenus scilicet
ille actus est valde contentaneus naturæ, in illis
circumstantiis gratia illustrans &c. Hinc
idem Suarez loc. cit. n. 2. ait, nostram tentativa-
re, am absque dubio esse D. Thomæ, idque
fusce probat.

126. Ob. 3. SS. PP. docent, Angelos esse
creatos in grana, sanctitatem illis esse inditam,
impensis, infusam: ergo non se disponerunt
ad illam. Confirm. Ad actum charitatis, quo
se debuerint Angelii disponere, praefuppontur
habitus: sed hi non datur ante gratiam habi-
tualiter: ergo etiam actus charitatis non potest
dari ante gratiam habitualem: ergo non potue-
runt Angelii antecedenter elicere actum chari-
tatis, adeoque neque se disponere ad gratiam.
Resp. neg. conseq. Etiam Trident. fess. 6. c. 7. ait,
in justificatione acipi infusam charitatem, non
tamen vult, id fieri absque dispositione prævia:
& S. Paulus, dum ad Epif. 2. v. 10. ait: *Creati in
Christo Jesu in operibus boni* non vult dicere, nos
non concurrendo ad opera bona, sed tantum
gratiam quodque necessariam fuisse, ut exponit S.
August. de gratia & lib. arbitri. c. 8. Ad confirm.
diff. antec. ad actum charitatis tempor, & ne-
cessario praefuppontur habitus. neg. ant. aliquando,
conc. antec. & neg. conseq. Sapientia pec-
catores elicere actum charitatis sine eo habitu,
& tunc ejus defectum supplet omnipotenti ex-
trinsecus applicata: quidni semel id factum sit in
Angelis?

ARTICULUS II.

Quid tenendum de SS. Angelis Custo-
dibus.

127. De fide est, Angelos aliquo mo-
do deputari a DEO ad custo-

diam hominum; nam Psal. 90. (qui de quovis
homine intelligendus est, & non de Christo, sal-
tem non de hoc solo) dicitur v. 11. *Angelus suis
mandavit de te, ut custodian te in omnibus viis
tuis.* Matth. 18. v. 10. *Angelii eorum semper vi-
dent faciem Patris:* id est, Angelii custodes par-
vulorum, de quibus ibi Christus loquitur. Plu-
res textus vide apud Suarez de Angelis l. 6. c. 17.
Equidem ex natura sua Angelii, utpote longe su-
periores, non ordinantur ad custodiā homi-
num: sed destinantur ad hoc officium ex spe-
ciali providentia, & dilectione DEI erga homi-
nes, volentes succurrere necessitatibus humana in-
firmitatis, tot demonis tentationibus resistere
non valentes. Propria etiam Angelorum chari-
tas eos incitat ad nobis succurrentem.

128. Ceritissimum etiam est, Angelos cu-
ram hominum habere, non tantum universalem,
sed particularem: certum quoque est, singulis
hominibus singulis Angelorum attributos esse, id
quod quod Arriaga disp. 22. sec. 8. sub. 1. ait, ceritissimum
constare ex consensu ferè omnium Patrum, &
Theologorum, ac totius Ecclesiæ: Suarez vero
l. 6. c. 17. n. 8. ait, hoc tanto Ecclesiæ universalis
consensu esse receptum, & in Scriptura, prout
a Patribus intelligitur, tam magnum habere fun-
damentum, ut sine ingenti temeritate, aut ferè
errore, negari non possit; Christus enim dixit:
Angelii eorum semper vident faciem Patris. Matth.
18. v. 10. item. Ador. 12. v. 15. dicitur: *Angelus
eius est:* hoc est S. Petri &c. Idem clarissime te-
statur SS. PP. Hier. Bernard. Justinus &c. quos
exhibit Suarez loc. cit. Adde, quod non sit cre-
dibile, duos homines, qui sapientissime ob itinera,
vel alias causas, remotissime ab invicem separa-
tur, ab eodem Angelō custodiari.

Quamvis autem Suarez loc. cit. n. 10. vide-
atur, le vele explicare, quod tantum intelligat
suum afferum ita, ut unus Angelus in particula-
ri custodiat paucos homines, unum vel alterum,
dum illi tantum ait, esse verosimilis, quod
unus Angelus unum hominem solum custodiat:
tamen hoc plus quam verosimile esse probant ra-
tiones nostra. Quidam autem Calvinus dicat, maius
esse beneficium, non omnes Angelii curam cujuslibet
homini habent, quam, si tantum unus, nil
probat; non enim negamus, præter custodem,
peculiariter attentum, etiam alios Angelos habe-
re aliquam curam, & omnes S. Michaelis in-
vocamus: quod autem proficiens omnes simili
homini, est impossibile; cum non possint simili in
diffinis locis adeste.

129. Quares 1. An non idem Angelus,
saltum succelvè, plures homines custodiat, sci-
licet post mortem primi clientis alium. Resp.
id tensio Magistrum Sententiarum l. 2. dif. 11.
§. 2. §. 3. existimat enim, pauciores esse Ange-
los, qui definiti sint ad custodiā hominum,
quam futuri sint succelvè homines: con-
querenter eundem Angelum, saltum succelvè tem-
poris, pluribus attribuendum: sed hoc funda-
mentum est incertum. Pates etiam non con-
veniunt. Origenes homil. 11. in c. 18. Name-
ante medium, videatur supponere, quod idem Ange-
lus succelvè plures custodiat, dum scribit,
quemvis Angelum in iudicio universalis eductu-
rus eos, quibus presut, quos adiuvit, quos in-
fir-

fruxit Sc. S. Iustinus autem in lib. ult. questione: q. 30 tenet oppositum, dum ait, custodes Angelos semper augeri, hoc est, alios, & alios novos, ad custodiari depurari: quanquam ipsius fundementum non sit solidum, quod scilicet Angeli, post mortem hominis, custodiari adhuc animam usque ad diem iudicij. Differunt enim Theologi: Suarez tamen cum Arriaga inclinat in affirmativam: nos relinquimus rem in dubio.

130. Quares 2. Quando incipiat, aut definat custodia Angelica. Resp. S. Hieron. in 18. Math. respondet, eam incipere ab ortu nativitatis: Eum sequitur S. Thomas 1. p. q. 113. a. 5. in corp. recte afferens, non primum à baptismo homini obtinere custodem; nam alias infideles nunquam eum acciperent. Alii autem putant, Angelum depurari statim ab infusione anima rationalis, ita S. Anselmus in elucidario longè post medium, ubi ait: *Unaque etiam anima, dum in corpus mittitur, Angelo committitur.* Et certe tunc homo jam incipit esse viator, atque etiam moraliter distinctus est à matre, in ordine ad salutem, jamque est originali labe infectus, etiæ mater sit sancta. Huius sententia non videatur omnino oppositus S. Thomas art. modò cit. ad 3. quia tantum dicit, probabilitate dici posse, secundum in utero, eò quòd nondum separatus à matre sit, custodiri ab Angelo matris. Et quia hac opinio tribuens infantem, adhuc in utero matris, proprium Angelum, providientiam DEI facit liberaliorem, ei Suarez 1. 6. c. 12. num. 18. adhæret.

131. Jam vero custodia Angelica cessat, quando homo est in termino suo ultimo: ad quid enim Angelus damnatum custodiatur, aut etiam Beatum? cùm ille à DEO, & Angelis sit abjectus: hic autem beatitudine sua defensus. At vero animas purgantes, necdum in ultimo termino constitutas, Angeli adhuc aliquoties solantur, donec eas in paradisum inducent. Quamdiu autem durat via, Angelus clientibus nunquam penitus deserit, etiam ob peccata gravissima, sicut demon non definiri tentare etiam eximiè sanctos: & sicut Angeli non omnino deserunt infideles, qui nec fidem, nec gratiam habent, ita neque deferunt peccatores, qui habent fidem, licet non habeant gratiam. Quando autem aliqui Patres videntur dicere, quòd peccatis fugentur Angelii, sensus est tantum, quòd exercitium actuale custodie aliquando ob indispositionem peccantium intermittent.

132. Quares 3. An omnes omnino homines habent suos Angelos custodes. Resp. affirmative; nam & reprobi, de quibus aliqui dubitate sunt nisi, indigent custode contra tentationes demonum, & alia mala. Et quamvis custodia hac eis non proficit, ex eorum culpa, ad beatitudinem, prodebet tamen ad minuenda culpas, & consequenter poenas. Sape etiam mali hac ratione impediuntur, ne magis noceant bonis. Tandem commendatur sic magis benignitas DEI, quia, sicut solem facit oriri super justos, & iustos, ita etiam utrōque per Angelos custodiatur. Christus Dominus tamen non habuit Angelum custodem; cùm enim DEUS esset, sūa scientia, & potestate, erat ab omni malo tuus: unde illud psal. 90. cit. num. 127, si ex-

cipitur de Christo, intelligi debet de custodia, non proprie dicta, sed de obsequio, juxta illud Matib. 4. v. 11. *Accesserunt Angeli, & ministrabant ei.* B. Virgo autem, utpote pura creatura, habuit suum custodem, ne scilicet, saltem ab extrinsecis objectis, vel agentibus, iaderetur, sicut etiam habuerunt juxta S. Thomam 1. p. q. 113. a. 4. ad 2. Adam, & Eva in statu innocentiae.

133. Quares 4. Quinam Angelii destinatur ad custodiari hominum. Resp. ordinariè esse ex infimo choro, seu ordine, eos, qui hominibus privatis deputantur: at vero probabile est, Pontificibus, Regibus, Episcopis &c, Archangeli assignari. Imò Tostatus vult, personas has sublimes habere duos Angelos custodes. Principatus vero dici possunt praesidere communitatibus, & regnis integris. Potestates maximè adhibentur à DEO, quando demonum vis est coercenda: Virtutes, quando facienda miracula. Ex quatuor ordinibus superemis juxta S. Thomam 1. p. q. 112. a. 2. 3. 4. nulli militunt ad custodiari hominum. Unde ex S. Doctore, nec Gabriel, nec Raphaël, ut ibidem habetur, fuerunt plus, quam Archangeli: item Seraphim misius ad Isaiam, ejusque labia carbone purgans, non fuit verè talis ex supremo choro, sed hoc nomen ei tantum tributum est in latiori significacione, ut dictum sum. 18. vel verus Seraphinus alium Angelum suo nomine misit. vide etiam Suarez 1. 6. c. 10. § 21.

134. Quares ultimum, in quonam potissimum Angelica custodia consultat. Resp. ex Suarez 1. 6. c. 19. in his. Primò avertunt pericula, amolendo causas fiberas, & necessarias, ex quibus malum corporis, aut animæ clientibus imminet. Secundò excitant animam ad faciendum bonum, & vitandum malum, illuminando, & instruendo illam. Tertiò competunt dæmones, ne nimis tentent, aut alternoceant. Quartò offerunt DEO nostras preces, ut haberet Tobie 12. v. 12. & Apoc. 8. v. 3. non quòd DEO eas tantum exhibent: cùm aliunde per se ei patentes: sed quòd adjuncta sua oratione eas reddant efficaciores. Quintò orant pro nobis, etiam, quando nos non oramus: imò quando peccamus, ut impetrerent nobis penitentiam, & veniam, aliaque dona. Sextò castigant, atque corripunt peccantes per morbos, infirmitates &c. quandoque etiam per mortem, ne malitia mutet intellectum. Poene autem iste solent esse medicinales; nam alia, quæ sunt purè iustitiae vindicativa, ordinariè saltem inflinguntur à Dæmonibus. Dixi ordinariè; nam & has poenas aliquando inflingunt Angelii boni: sic Gen. 19. duo Angeli boni deverbunt Sodomam, & Gomorrham, igne & sulphure: & Acto. 12. v. 23. Angelus Domini occidit Herodem Agrippam, interfectorum S. Jacobi Apostoli. Sæpius tamen videntur dæmones similes poenas purè vindicativas infligere, qui etiam Angelii sunt, & in Scriptura quoque vocantur Angelii, vel spiritus, sed ordinariè cum aliquo addito, ut differenti possint à bonis: sic Matib. 25. v. 41. *Quodparatus es diabolo, & Angelis eius.* Apoc. 12. v. 7. *Draco pugnabit, & Angelii eius.* 1. Reg. 18. v. 10. *Intrauit spiritus DEI malum Saul.* Tandem Angelii boni animas purgantes solantur, donec expiatas DEO presentent.

QUAER.

QUESTIO II.

De Lapsu, & Pena Angelorum.

ARTICULUS I.

Quando, & quomodo demones peccaverint.

135. **D**ico 1. Angelii in primo instanti habuerunt quidem physicam potentiam peccandi, non vero moralem. ita Suarez de Angelis 1. 7. c. 20. n. 47. § 48. Valentia, Molina, Haunoldus, Platelius, & alii plures. Fortè sic etiam explicari potest S. Thomas: ejus certè rationem si expoñit posse existimat Suarez loc. cit. num. 55. Scotus autem in 2. disp. 5. q. 2. abstrahendo à potentia physica, & morali, dicit, absolutè Angelos poruisse in primo instanti peccare: adeoque quod primam partem conclusionis nobiscum fuit, quod ad secundam, aperte faltem, non contradicit. Prob. 1. pars conclusio. Angelii habuerunt totum actum primum proximum liberum ad peccandum: ergo poterunt absolutè peccare: ant prob. habuerunt voluntatem liberam, cognitionem boni, & mali, auxilia gratis indiferentia &c, ergo. Confirm. Angelii eo instanti habuerunt libertarem ad meritum ex n. 114, ergo non est neganda illa libertas ad demeritum, seu peccatum; gratis enim diceretur, eos tantum habuisse libertatem inter actus bonos, non vero ad malos, qualem habuit Christus; fuerunt enim purè creature.

136. Probatur 2. pars de impotentia moralis. Primò, S. Thomas docet, in primo instanti fuisse in Angelis impossibilitatem peccandi: ergo juxta S. Doctorem fuit faltem impossibilitas moralis. Secundò, Nullus ex tot millibus Angelorum eo instanti peccavit, ut mox probabimus: atqui, ut recte Haunoldus, confendum est moraliter impossibile, quod ex plurimis nemo facit. Tertiò. In eo instanti inerat Angelis maximum ad bonum inclinatio, magna attractio ad gratitudinem, ob beneficia recentia accepta: ergo moraliter non poterant à DEO averti. Quartò. Videatur etiam decupue DEUM, ut Angelos pro eo instanti præveniret gratia efficacibus, ne vel à longe daretur suplicio, etiam imprudens, quod Angeli ex natura sua creati sint mali: quam rationem urge Suarez cit. n. 55.

137. Dico 2. Nullus ex Angelis primo instanti peccavit. ita omnes: & S. Thomas quidem 1. p. q. 62. a. 5. in corp. oppositam opinionem vocat erroneam: alii apud Granadum docent, nostram sententiam esse de fide; Scriptura enim Sacra Ezechiel. 28. Joan. 8. citatae n. 112. § 123. Ista 14. v. 12. *Quomodo cedidisti de celo Lucifer, qui mane oriebaris.* Epist. Jude v. 6. Qui Angeli non servaverunt suum principatum Sc. indicant, sat clare, Angelos, saltem per primum instanti fuisse in veritate, fuisse in ortu suo gratia luce perfusos, ac principes cali, & necdum servos peccati. vide etiam n. 113.

138. Dico 3. Primum peccatum dæmonum fuit peccatum superbiz. ita S. Thomas 1.

p. q. 63. a. 2. in corp. & communissime alii, contra Scotum. Prob. Tobie 4. v. 14. dicitur: *Superbiā nunquam in tuo sensu, aut in tuo verbo, dominari permittas;* in ipsa enim initium sumpsit omnis peccatio. Ifa. 14. v. 13. Dicebas in corde tuo: *In caelum descendam* Sc. Ezechiel. 28. v. 17. *Elevatum es cor tuum in decore tuo* Sc. Accendunt SS. Patres. S. Ambrosius l. 4. ep. 33. vel apud alios 84. ad Demetriadien ante medium ait: *Sive itaque in lapsu diaboli, sive in prævaricatione hominis, initium peccati superbiz est.* S. Leo serm. 4. de collectis ait de diabolo: *incutio namque ille, auctor peccati, primus superbiz,* ut caderet: *deinde inuidus, ut noceret.* S. August. de natura, & gratia c. 29. *Initium omnis peccati superbiz, quoniam diabolum, à quo extitit origo peccati, ipsa dejectu: & subseqüente inuidientia hominem flammam, unde ipse cedidit, inde subvertit.* Plures, ut SS. Prosperum, Bernardum, Nazianzenum &c. vide apud Suarez 1. 7. de Angelis c. 9.

139. Hoc autem peccatum superbiz non stetit in eo, quod Lucifer, vel alius Angelus, appetenter revera esse aequalis DEO; nam, utpote perspicacissimus spiritus, evidenter agnovit, impossibile esse creature; ut reverar sit DEUS, vel, ut sint plures dii. Nec dicas, eum faltem conditionare id appetisse, si scilicet esset possibile; nam peccatum Luciferi non fuit simplex complacencia, aut desiderium conditionatum, sed absolutum; absolutè enim dixit. Ifa. 14. v. 14. *Ascendi super altitudinem nubium: similis ero altissimo.* Quare aliam quandam similitudinem, vel aequalitatem, non omnimodam in natura, appeti.

140. Dico 4. Probabiliter Lucifer ex superbia sibi appetit unionem hypostaticam: alii etiam Angelii sibi, vel faltem naturæ Angelicæ, eandem appetiunt. Ita Alensis, Suarez de Angelis 1. 7. c. 13. n. 13. Tannerus, Granadus, Rhodes, Arriaga, Haunoldus, & hoc recte recentiores communiter. Hæc sententia, etiæ non clara tradatur à Scripturis, & Patribus, tamen habet fortè maius fundamentum in illis, quam alia opiniones; nam certè Scripturæ videtur significare in diabolo aliquem appetitum Divinitatis; cum ergo hanc Lucifer non potuerit habere per identitatem, faltem videntur eam habere per unionem; hoc enim significant illa verba. Ifa. 14. v. 14. Similis ero altissimo: & clarus Ezechiel. 29. v. 2. *Dixisti: DEUS ego sum, & in cibetra DEI sedi... dedisti cor tuum quasi cor DEI.* Accedit, quod SS. PP. dicant, diabolum inuidisse, & inuidia etiam peccasse, quorum textus videtur est apud Granadum tract. 13. disp. 2. sec. 1. n. 4. § 5. Sanè unio hypostatica, utpote bonum excellentissimum, vel maximè potuit esse objectum superbiz, inuidie Luciferi, præterim, dum se considerabat spiritum longè perfectissimum.

Addere, quòd mysterium unionis hypostaticæ, vel etiam incarnationis Divinæ, Angelis fuerit probabilius revelatum. Certè id docet S. Thomas. 2. 2. q. 2. a. 7. ad 1. citatae S. Augustinum, qui sanè 1. 5. de Genes. ad liter. c. 19. docet, Angelis non fuisse mysterium hoc ignotum. Addendi etiam iij Patres, quos Suarez tom. 1. in 3. p. disp. 5. sec. 4. §. Dico 1. sub finem adducit, qui, ut ibi tradit, videntur docere, Angelos peccasse occasione incarnationis sibi revelatae, eoque quid

quod noluerint se Christo submittere , neque humiliter ferre , quod inferior humana natura eis prælata fuerit : de quibus tamen idem Author videndus est. *I. 7. de Angel. c. 13. n. 16.* ubi alibi dicta videtur limitare. Saltem videtur valde verisimile , imo verisimilius , Angelis saltem revelatam fuisse possibilatem unionis hypostaticæ , ut vult Arriaga. *disp. 24. sec. 5. n. 44.* quo posito probabilissimum est. superbillimum Luciferum eam statim sibi ambois appetuisse.

141. Non tamen propterea nego , sed omitto , potissimum simili etiam dæmonem superbiam peccare , per hoc , quod naturalibus suis inflatus neglexerit , beatitudinem supernaturalem mereri auctibus submissione & obediencia: quod voluerit dominari omnibus aliis creaturis , & nulli alteri subesse , ne DEO quidem per actuale imperium ipsum gubernanti: & hanc ratione affectaverit esse aliquid similius ; nam ita diabolum etiam peccatum significat S. Thomas *I. p. q. 63. a. 3. in corp. & S. Gregor. l. 34. moral. c. 17.* Icribens: *Jus perverse libertatis appetit , ut & pre- effet ceteris . & nulli subesse , dicens : Ascendam Eccl. & infra. Religio , qui verè illi sufficiere poterat , se sibi sufficiere posse judicavit.* Idem insinuat S. Aug. *I. 22. de civit. c. 1.* dicens: *Cum prefieres Angelos quosdam per elationem , qua ipsi sibi ad beatam vitam sufficiunt , tanti boni supernaturalis beatitudinis desertores futuros.*

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

142. **O**B. 1. contra 1. conclus. Operatio incipiens cum re producta tribuitur producenti : ergo , si peccatum statim incepisset primo instanti cum Angelis in eorum productione , etiam debuissent attribui DEO : sed non potest peccatum attribui DEO : ergo neque potuit cum Angelis incipere , vel in primo instanti committi. Confirm. Motus naturalis præcedit liberum: ergo Angeli debuerunt prius habere actum naturale , qui non potuit esse peccatum/ nam peccatum est contra naturam) ergo non potuerunt statim primo instanti peccare. Resp. dist. antec. Talis operatio tribuitur producenti , si necessaria sit om. antec. si si libera neg. antec. & conseq. illa enim operatio propriæ tributari generanti , vel producenti , ad quam determinat producens: nec magis tributari in primo instanti , quam in sequentibus: e. g. motus gravium deorum tribuitur eodem modo producenti lapidem in primo , ac in sequenti instanti: illa vera operatio , ad quam determinat ipse effectus in primo instanti , tribuitur ipsi effectui , non minus , quam aliæ subsequentes. Nec est ratio , ut unius , aut alterius , potius tribuantur actiones primi , quam sequentium instantium: ergo , si obiectio vnde haberet , DEO etiam tribuenda esset peccata postea facta , maxime , cum DEUS etiam sequentibus instantibus Angelos conferaverit , seu ipsis existentiam tribuerit.

143. Granadus quidem dicit , esse nobis quasi infinitum à natura , ut primam operationem effectus adscribamus causa eum producenti : sed non probat. Omitto , id fieri in operationibus necessariis , at non in liberis. Quodsi aliqui etiam ita judicent de liberis , non videntur veritatem

attingere: ad has tamen suspicione amovendas , ut diximus *n. 126.* videtur , decuse DEUM , ut Angelos gratiis efficacibus præveniret. Ad confirm. dist. antec. Motus naturalis præcedit liberum prioritate temporis. neg. antec. prioritate nature. conc. antec. & neg. conseq. alias Angeli non potuerint in primo instanti mereri ; unde tantum pro priori natura datur cognitio , quæ est actus intellectus non liber , vel aliqua voluntio naturalis , tendens in bonum suum , saltem apparet: non autem pro priori temporis: imo neque pro priori natura datur quidquam incompossibile cum peccatum.

144. Ob. 2. contra 4. conclus. Si facta est Angelis revelatio de unione hypostatica , tunc vel Christus venisset etiam Adamo non peccante , vel Angeli non potuerint non peccare: sed hec non possunt admitti: ergo. Resp. om. ma. neg. 1. p. mi. Alibi in tract. *de incarnat.* amplexum sum tantum , quæ afferit , Christum etiam Adamo non peccante fuisse venturum : quo posito ruit totum argumentum. Qui oportetum defendant , possunt dicere , Adamum potuisse absolute peccare , eti non peccassent Angelii , seu quavis serpens non seduxisset Eymam: quo casu etiam juxta sententiam oppositam , ad Christi adventum non fuisse necessarium peccatum Angelorum.

145. Si hoc dici non possit , eoquod sine auctoritate diceretur , adeoque dicendum sit , quod Adamus non peccasset , nisi cooperante serpente , possunt autores oppositi dicere cum Armaga *disp. 24. sec. 5. n. 44.* revelatum fuisse Angelis tantum possibilitem unionis hypostaticæ in genere , non autem incarnationem Christi , & Luciferum statim illam sibi superbè appetuisse: quæ revelatio non supposuit Christum venturum , adeoque evitare hanc obiectiōnem: quamvis ex alio adhuc capite , scilicet ratione impeditibilitati decreti , decernentis Christum venturum , videatur hæc obiectio non esse efficax: sed quia in mea sententia de adventu Christi per se ruit , non est opera premium , longam hæc decreti illius explicacionem apponere , quod tamen paucis exponi non posset.

146. Ob. 3. Supposita etiam revelatione dicta , tamen non peccassent Angelii , appetendo unionem hypostaticam: ergo , prob. antec. licet invidus alteri invidet aliquid bonum , non tamē eo ipso illud desiderat sibi , sed contentus est , modò nec aliud habeat: ergo etiam dæmones non eo ipso unionem appetiunt , quod invidiā pleni fuissent. Confirm. Dæmon appetendo unionem hypostaticam debuissent appere suam destructionem: hoc non faciat: ergo , prob. ma. unio illa non potest stare cum subfletienti Angelica: ergo hæc deberet desiri , & consequenter Angelus. Resp. neg. ant. ad prob. neg. conseq. nam in primis dæmon prius jam peccavit superbia: deinde , eti aliquando ita se habent invidi , non ita se habent semper , & omnes: neque ita se habuit Lucifer superbissimus ; utique enim hic sibi appetit dignitatem maximam , tanquam sibi præ alias debitam. Ad confir. dist. ma. debuissent appere destructionem suæ naturæ. neg. ma. fuisse tantum subfletientia. omnia. & dist. sit min. neg. conseq. Sive subfletientia creata sit quid positivum , sive quid tantum

neg.

negativum : certè hanc destructionem Lucifer non curasset , sicut nec eam curat humanitas Christi: cùm suppleatur ejus defectus subsistens infinitus nobiliori.

147. Dices. Vel creditur Lucifer revelationi illi , vel non: neutrū potest dici : ergo , prob. mi. si non creditur , non appetit unō: si creditur , iterum non appetit: ergo , prob. 2. pars ant. Lucifer scivit , stante decreto DEI de illa unione Christo conferenda , cām sibi impossibile est: ergo eam non appetit: vel debet dici , quod erraverit , putando , DEUM mutari posse; hoc autem non cadit in perspicacissimum spiritum , præterim ante peccatum. Resp. neg. mi. & dico , credidisse eum revelationi: cūm autem hæc tantum de possibiliate unionis (*n. 105. dictum*) absque ullo errore speculativo intellectus potuit eam sibi appetere. Et hæc responsio est expeditissima.

148. Suarez de Angelis. *I. 7. c. 13.* supponens , revelationem Angelis factam de unione Christo , & nemini alteri , conferenda , respondet *n. 10.* scivisse Luciferum , quod ea unio sibi impossibilis sit , non quidem per se , sicut aequalitas cum DEO , sed per accidens ex voluntate DEI: hanc ipsam autem fuisse ejus superbiam , quod considerando suam excellentiam , ac dignitatem , exsumaverit sibi convenientissimum esse illam unionem: adeoque ordinationem Divinam apprehenderit tanquam contemptum sui , upore homini populi: quæ omnia , ait Suarez , potuit Lucifer cogitare absque errore speculativo , arbitrandeo scilicet ab alio motu (ex quibus DEUS potius hominem , quam Angelum asserueret: vel , quæ ipsum ad DEO se submittendum , & cavendum peccatum , efficacius incitat) & præcisè considerando suam dignitatem , & congruitatem suæ naturæ excellentioris cum illa unione , suaque utilitate. Inde , ut sit alterius Eximius , Lucifer præcipitavit iudicium practicum , in quo utique erravit: vel certè præcipitavit effectum. Quæ in re nullus intercessit speculativus error , sed tantum inconsideratio.

149. Si dicas , saltem stante Divino decreto illo , ejusque revelatione , non potuerit dæmon fuisse appetere unionem hypostaticam absolutè , sed tantum per simplicem complacentiam , in qua tamen ejus peccatum non stetit *ex. 129.* reponit Suarez , quamvis non potuerit dæmon , stantibus illis , voluntate omnino absoluta , appetere unionem , tamen neque eam appetiisse per simplicem tantum complacentiam ; cūm unio in se ipso illi possibilis fuerit , & tantum per accidens impossibilis: hinc ait , dæmon præscindendo ab hoc decreto , & attendendo tantum possibilitem unionis , ac suam excellentiam , potuit ex determinatione suæ voluntatis habere desiderium , quantum in ipso erat , efficax: & tale eum habuisse ex eo desumi potest , quod Divina voluntati repugnauerit. Hæc fuisse Suarez loc. cit. quæ si non placeant , & difficultatem quis habeat circa iudicium illud practicum , sequi licebit Arriagam.

150. Ob. 4. Appetitus unionis hypostaticæ non est malus : qui tendit in arctissimum cum DEO coniunctionem , quæ est sanctitas substantialis: ergo Lucifer habendo talem appetitum non peccavit. Resp. dist. antec. appetitus sed etiam torqueri igne vero , & materiali. Hanc sententiam Suarez *I. 8. de Angelis c. 12. n. 9.* vocat Catholicam , ob testimonium plurimæ Scripturarum , & Patrum , veritatem hanc aperte docentium. Sic *Apoc. 20. v. 9.* dicitur: *Diabolus , qui seducebat eos , missus est in stagnum ignis , & sulphuris.* *Matth. 25. v. 41.* *Dicendote mihi maledicti in ignem eternum , qui paratus es diabolo , & Angelis ejus: ubi agitur de igne , quo cruciabuntur corpora hominum post diem iudicii , qui ignis est materialis.* S. Aug. *de civit. DEI I. 21. c. 10.* *Gehenna illa , quod etiam stagnum ignis , & sulphuris diuum est , corporeus ignis erit.* Idem edem cap. superbis. *Cur enim non dicamus quamvis miris , tamen veris modis , etiam spiritus incorporeos posse pœna corporalis ignis affligi?* S. Gregorius *I. 4. Dialogorum c. 29. ait.* *Si igitur atabitus , sequi licebit Arriagam.*

lus.

ARTICULUS III.

Quomodo Dæmones puniantur.

151. C Ertum est , dæmones non tantum pati pœnam damni , seu privationem beatitudinis æternæ: sed etiam torqueri igne vero , & materiali. Hanc sententiam Suarez *I. 8. de Angelis c. 12. n. 9.* vocat Catholicam , ob testimonium plurimæ Scripturarum , & Patrum , veritatem hanc aperte docentium. Sic *Apoc. 20. v. 9.* dicitur: *Diabolus , qui seducebat eos , missus est in stagnum ignis , & sulphuris.* *Matth. 25. v. 41.* *Dicendote mihi maledicti in ignem eternum , qui paratus es diabolo , & Angelis ejus: ubi agitur de igne , quo cruciabuntur corpora hominum post diem iudicii , qui ignis est materialis.* S. Aug. *de civit. DEI I. 21. c. 10.* *Gehenna illa , quod etiam stagnum ignis , & sulphuris diuum est , corporeus ignis erit.* Idem edem cap. superbis. *Cur enim non dicamus quamvis miris , tamen veris modis , etiam spiritus incorporeos posse pœna corporalis ignis affligi?* S. Gregorius *I. 4. Dialogorum c. 29. ait.* *Si igitur atabitus , sequi licebit Arriagam.*

D

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. I.

lus, ejusque Angeli, cùm sint incorporei, corporeo sunt igne cruciandi, quid mirum, si anime, & antequam recipiant corpora, possint corporea sentire tormenta?

154. Quæstio jam est, quomodo incorporei dæmones possint ab igne corporeo pati; sensibile enim dolorem pati, tam parum possunt, quam auris videre. Quare, qui dixerunt, eos cruciari calore, idem dixerunt, ac si quis diceret, quod cactus possit torqueri exhibitis imaginibus monstrofis, aut surdus clamoribus. Hinc alii dixerunt, dæmones per hoc puniri, quod alligentur igni infernali, quæ alligatio ad corpus tam vile, & instrumentum puniendi hominibus adhibitum, tem ad infinitum locum, superbitissimis spiritibus, & sua libertatis amantissimis, vehementissimis doleat.

155. Sed plenè tenus fidelium videtur maiorem penam apprehendere in damnationi, quam tantum hanc alligationem: & verba utr, cremar. &c. videntur plus sonare, quam tantum carcerem, etiam perperum, quem tamen fermè solum iuxta hanc sententiam dæmones paternit. ut ex dicendis patet. Certe etiam animæ Patrum alligatae erant limbo, nec tamen cruciabantur, sicut animæ in purgatorio: nec etiam videntur in hac sententia posse ratio dari, cur alligatio ad ignem molestior sit, quam ad aliud corpus. Si dicas, molestissimam esse hanc alligationem diabolos ob eorum superbiam, & evanđi libidinem, respondetur, etiam animas purgantes curiari ab igne, quin superbiant, aut mordantè vagari cupiant: & si ille alio modo ab igne cruciantur, idem dicendum de diabolis.

156. Dein plurimi adhuc dæmones extra infernum vagantur super terram, ut Scriptura, Patres, & experientia docent: imò Suarez putat, plurimos locum mutare, ut modò sint in inferno, modò in terris: ergo nequid omnes patenter poenam essentialiem damatorum, quod dici nullatenus potest. Si dicas, illos suam portionem ignis secum circumferre, dicas aliquid Suarez L. 8. de Angel. c. 16. n. 35. & alii parum credibile, præfertim, cum plurima, aut miracula, aut præstige falso diabolico, constanter deberent fieri, scilicet, ut ignis ille ab hominibus, quibus dæmones proximi sunt, non videatur, eos non urat, sive cum dæmoni corpora penetrerit &c. Quare alii volunt, dæmones, in terris adhuc vagos, cruciari apprehensione securitatem olim alligationis, adeoque timore. Sed contra: aliud est malum apprehensione, aliud experiri: certè dæmones deprecant sunt Christum, ne mittentur in infernum, sed potius in porcos: ergo nondum passi erant æqualem poenam: unde à primo ad ultimum, hæc alligatione non est poena essentialis, sed tantum accidentalis.

157. Dico igitur cum Suarez L. 8. de Angelis c. 14. n. 41. Platilio, Haunoldo, alisque pluribus, maximè recentioribus. Ignis inferni, supernaturaliter elevatus, producit in spiritibus damnatis aliquam qualitatem derupativam ipsum, cum vehementissime affliguntur, & ex ea concipiunt dolorem, quantum esse potest, simillimum illi, qui oritur in voluntate animalium corpori unitarum, posita summa doloris ferentia adiutoris. Hæc qualitas etiam potest conservari ab igne, quando dæmones in

inferno degunt: quando autem versantur extra infernum, ne debeant secum ignem circumferre (quod supra negavimus fieri) potest conservari, vel ab igne agente in distans (cum ibi supernaturaliter agat) vel à DEO. Prob. concl. Cum spiritus propriè uti non possint, debet falso dici, quod uratur in eo sensu, qui proximus sit, literaliter, hoc enim videntur exigere PP. arque Scriptura n. 153. allata: ergo ignis non tantum debet esse objectum, sed aliquid facere; nam urere plus significat, quam tantum actionem intentionalem. Confr. Hac sententia rem hanc præ alias opinioribus convenienter explicat, nec est aliquid magis momenti, quod ei obiecti possit: ergo probabunda est alia.

158. Id tamen adhuc quæri potest, an ignis eam qualitatem producat physicè, an tantum moraliter: sicut Sacraenta, saltem juxta communioem nostrorum, caułant tantum moraliter gratiam. Haunoldus transmittit, sufficere posse causalitatem moralem: negat Platilius; nam in primis non est eadem ratio ignis, ac Sacramentorum; cum ista deberent sapere physicè agere, quando non amplius physicè existunt: e.g. quando baptizamus fidei suscepimus, posita quacunque tandem de causa, revivisca: item nunquam posset totum Sacramentum physicè agere: cum partes eius successivè ponantur: nihil horum obest causalitatib[us] physica ignis: neque etiam, supposita possibilitate potencia obedientialis, negari potest, quod ens materiae possit physicè producere accidentis spirituale. Econtra est difficile explicare influxum ignis moralem; cum non videatur, sub quatuor causalitatib[us] moralis assumi possit à DEO, vel hunc determinare; neque enim, ut actiones Sacramentales, ita etiam flammæ inferni, sunt moraliter actiones Christi: neque aliis similis titulis DEUM movendi (in qua tamen motioneflare deberet causalitas moralis) videtur excogitabilis.

159. Ob. 1. Non potest explicari, quid sit ista qualitas: cum nec sit actus vitalis, nec habitus: ergo. Confirm. 1. DEUS ut causa prima, ignis tantum ut instrumentalis, produceret eam qualitatem: imò DEUS solus eam sapientia conservaret: atqui DEUS non potest, ut causa prima, producere eam qualitatem derupativam, nec eam conservare: ergo. Confirm. 2. Hæc qualitas non est naturalis, nec supernaturalis: ergo nulla. Resp. neg. antec. Qualitas ita non est actus vitalis; quia supponitur ad dolorem vitalium: neque etiam est propriæ habitus; quia non est principium operantis; alias est habitus vitiosus, cuius causa per se DEUS esse non posset: unde est qualitas statibilis inhærens dæmoni, etymique per se ipsam reddens feedum, atque deformem: sicut gratia sanctificans etiam est qualitas stabilis, reddens per se ipsam hominem pulchrum: & saltem iuxta multos quibus videtur favere Catechismus Tridentini de baptismi n. 38. vel, cum in quibusdam editionibus numeri non habeantur, s. de fratribus baptistis) non influit physicè in actus: consequenter etiam non est strictè habitus, quantum dicatur habitualis. Unde, sicut capi potest gratia sanctificans, tanquam qualitas spiritualiter pulchra, sic capi potest altera, tanquam spiritualiter deformis. Alia etiam partis defu-

Quomodo dæmones puniantur.

27

defum potest à characteribus sacramentalibus, baptismo, confirmationis, ordinis &c.

160. Ad 1. confirmation. neg. mi. Deturatio dæmonis, vel anime, est malum physicum, ut tormentum ignis: & mirabile effet, si DEUS non posset spiritum in poenam criminis deturpare; cum Iudex humanus possit reo, & turpem mutilationem, & etiam infamiam publicam, honestissimo iudicio, inferre: nec minus potest DEUS etiam eam qualitatem conservare. Ad 2. confirm. Suarez. neg. conseq. & ait, eam qualitatem fore prænaturalē, aut violentam. Si contendas, debere eam esse falso philosophicè supernaturale, admitto; nil enim inde absurdum. Theologicè quidem supernaturale nil potest incipere in termino damnationis; quia non potest ibi ordinari ad aeternam felicitatem: at non video, cu non possit aliquid philosophicè tantum supernaturale ibi incipere: cum etiam possit aliquid theologicè supernaturale ibi perseverare, ut pater in caractere baptimali.

161. Ob. 2. Qualitas hæc non opponitur ulli perfectioni Angelicæ: ergo nullæ Angelum privat: ergo eum non deformat: Confirm. Angelus non est accidentis spiritualis non, vitalis: ergo. Resp. neg. ultimam conuentiam. Deformitas non tantum stat in privatione, sed etiam in ente positivo e.g. in struma, vel febro digito: & talis politiva imperfectione est etiam illa qualitas. Potest forè etiam dici, qualitatem illam opponi gratia sanctificanti, falso moraliter, adeoque facere Angelum incapacem gratie: consequenter etiam privare magno bono, cuius saltem in hac providentia capax fuisset. Ad confirm. neg. antec. utique enim Angelus est capax specierum, characteris, gratia sanctificantis, luminis gloria &c.

162. Ob. 3. Hæc qualitas daretur etiam in animabus damatorum, saltem antequam reuniantur corporibus: ergo, cum esset poena essentialis, maneret etiam post diem iudicii: ergo tunc animæ istæ haberent duplicum poenam: quia accederet ipsa combustionis materialis corporum. Respondet Suarez l. 8. de Angel. c. 14. n. 21. concedendo totum, atque combustionem materialis esse tantum poenam accidentalem, & sic poenam sensus crecere extensivè, sicut Beatis crescit post diem iudicii gaudium accidentale ex reassumpsi corporibus. Addit. dein cit. cap. num. 40. anima in statu separationis jam vehementissimum dolorem pati ex apprehensione, & timore future combustionis, cuius saevit experimentaliter aliquomodo novit ab experientia sensum habita, dum vivere: hic dolor, ait, mutabitur post diem iudicii in actualem sensationem: & sic non tam datur multiplicatio dolorum, quam commutatio unius in alterum. Sed tū verum fatear, ille dolor actuallis sensacionis ex. 156. videatur esse longè vehementius.

163. Arriaga, cui durior videatur free responsio, negat antec. & dicit, quod DEUS supernaturaliter possit, cum, & in anima separata, producere eandem sensationem materialis; quam potest in anima adhuc unita: unde ait, quod in statu separationis cruciatur ab igne, sicut in statu conjunctionis: ita hic auctor disp. 26. sect. 5. num. 27. sed & hoc videatur difficile: cum sensatio, utpote actio vitalis, saltem iuxta communioem nostrorum, sit identificata cum

TRACTA.

D 2